

Závěrečná zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů/oborů na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity

Listopad 2011

O hodnocení rozhodla Akreditační komise (dále AK), která dle § 84 odst. 1 písmeno a) zákona o vysokých školách pečuje o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzuje vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou a další tvůrčí činnost vysokých škol, na svém zasedání ve dnech 13. – 15. září 2010. Zpráva vychází ze dvou zdrojů, a to *Dotazníku pro hodnocení akreditovaných činností – doktorské studijní programy*, který dle zadání AK vypracovala hodnocená fakulta, a zjištění účelové pracovní skupiny pro hodnocení doktorských studijních programů (DSP) jmenované AK, které vyplynuly z návštěvy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (FF MU) dne 30. března 2011.

Účelová pracovní skupina (dále ÚPS), kterou Akreditační komise jmenovala na svém zasedání ve dnech na 1. – 2. února 2011, pracovala ve složení: prof. PhDr. Svatava Raková, CSc. (předsedkyně), prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc., doc. PhDr. Hana Šmahelová, CSc., prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc., prof. PhDr. Iva Stuchlíková, CSc., prof. RNDr. PhDr. Jan Štěpán, CSc., prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc., doc. PhDr. Ondřej Feleman, CSc., prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc., prof. PhDr. Jitka Radimská, Dr., doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc., prof. MgA. Vladimír Tichý, CSc.

I. Obecná situace

Přehled akreditovaných DSP/DSO:

Název studijního programu	Název studijního oboru	St. doba studia
Filologie	Anglický jazyk	4
Filologie	Česká literatura	4
Filologie	Český jazyk	4
Filologie	Klasická filologie	4
Filologie	Latinská medievistika	4
Filologie	Literární komparatistika	4
Filologie	Literatury v angličtině	4
Filologie	Německá literatura	4
Filologie	Německý jazyk	4
Filologie	Novořecký jazyk a literatura	4
Filologie	Obecná jazykověda	4
Filologie	Paleoslovenistika a slovanské jazyky	4
Filologie	Polská literatura	4
Filologie	Románské jazyky	4
Filologie	Románské literatury	4
Filologie	Ruská literatura	4
Filologie	Ruský jazyk	4
Filologie	Srovnávací indoevropská jazykověda	4
Filologie	Teorie a dějiny slovanských literatur	4
Filologie	Teorie areálových studií	3
Filozofie	Filozofie	4
Filozofie	Religionistika	4
Filozofie	Teorie a dějiny vědy	4

Historické vědy	Archeologie	4
Historické vědy	Dějiny starověku	4
Historické vědy	Etnologie	4
Historické vědy	Historie - české dějiny	4
Historické vědy	Historie - obecné dějiny	4
Historické vědy	Pomocné vědy historické	4
Obecná teorie a dějiny umění a kultury	Estetika	4
Obecná teorie a dějiny umění a kultury / Allgemeine Theorie und Geschichte der Kunst und Kultur / General Theory and History of Arts and Culture	Hudební věda / Musikwissenschaft / Musicology	4
Obecná teorie a dějiny umění a kultury	Teorie a dějiny divadla, filmu a audiovizuální kultury	4
Obecná teorie a dějiny umění a kultury	Teorie a dějiny umění	4
Pedagogika	Pedagogika	4
Psychologie	Klinická psychologie	4
Psychologie	Obecná psychologie	4
Psychologie	Sociální psychologie	4

Všechny DSO jsou akreditovány v prezenční i kombinované formě studia. Průběh studia sledují a hodnotí oborové rady, které jsou vytvářeny ke studijním programům. Pro jednotlivé DSO jsou oborové rady rozděleny na oborové komise.

Studium se řídí Studijním a zkušebním řádem platným pro celou MU. V doktorských programech funguje kreditový systém. Pro absolvování je nutné dosáhnout 240 kreditů, z toho 60 připadá na disertační práci a dalších 60 na její textovou přípravu.

Filozofická fakulta připravila zodpovědně podklady pro posouzení, dílčí nepřesnosti se vyskytly u některých oborů z hlediska přehlednosti personálního zabezpečení. Je třeba ocenit podmínky, které fakulta vytvořila pro práci účelové pracovní skupiny.

DSP Psychologie

V rámci DSP jsou uskutečňovány tři obory – *Obecná psychologie*, *Klinická psychologie*, *Sociální psychologie*. Oborová rada je shodná pro celý program. Má 27 členů, z toho 13 profesorů/docentů, 16 členů interních a 11 externích. Jednotlivé obory mají pak vlastní oborové komise.

Garantem všech tří oborů je stejná osoba, která ale nespĺňuje standardy AK pro garanci (úvazek 1,75, předpoklad snížení vedlejšího úvazku v listopadu 2011, publikační činnost uvedena nepřesně a v dané podobě neodpovídá kvalitou, každý obor by měl mít vlastního garanta).

Související výzkumná činnost je rozvinutá, pokud jde o publikace a spolupráci s dalšími institucemi; značný problém představuje nedostatek výzkumných projektů a grantů – *Obecná psychologie* (dva granty skončily v roce 2009), *Sociální psychologie* (dva granty skončily v roce 2009), *Klinická psychologie* (jediný obor, který má aktivní výzkumný grant).

Publikační činnost na pracovišti je velmi kvalitní. Mimořádně dobrá je vědecká i školicí institucionální spolupráce s Psychologickým ústavem AV ČR i zahraniční spolupráce. Dobrá spolupráce probíhá i uvnitř Masarykovy univerzity (s Lékařskou fakultou, Pedagogickou fakultou, Fakultou sociálních studií, Poradenským a kariérním centrem MU).

Nepřehledná z hlediska podkladů a nevyrovnaná z hlediska množství studentů je situace školitelů. Více než polovina habilitovaných školitelů jsou externisté, působící na smlouvy či dohody; přibližně čtvrtinu prací vedou školitelé s Ph.D., kteří jsou převážně z Akademie věd, u jedné disertace byl uveden externí školitel jen s titulem PhDr., což je nepřijatelné.

Rozložení disertací mezi školitele těchto tří DSO je velmi nerovnoměrné. Pouze 1 disertaci vede školitel s plným úvazkem na fakultě a žádným dalším pracovním závazkem; 1 profesor, 2 docenti a 2 Ph.D., které fakulta uvádí jako školitele, nemají žádné doktorandy. Školitel s vytižením 1,75 (0,75 na univerzitě v Trnavě) vede třetinu všech disertací (10).

Obhájené disertační práce z hlediska kvality odpovídají obvyklým standardům, ale je nutné více dbát na soulad mezi studovaným oborem, cílem výzkumu, tématem disertace a dokládanou publikační činností doktoranda. Jasně prolínání školitelů napříč obory, společný garant pro všechny obory, tematická i publikační nevyhraněnost doktorandů vyvolává otázku, zda je členění na obory dostatečně funkční a zda není pouze udržováno uměle, aby byly samostatnými obory pokryty jednotlivé psychologické disciplíny.

Mobilita studentů je velmi nízká.

DSP Pedagogika

Program má jeden stejnojmenný obor *Pedagogika*. Oborová rada se skládá z 12 členů, z nich 11 je v kategorii docent/profesor, 5 členů je interních, 7 externích.

Garant splňuje standardy AK pro garanci studijního programu.

Pracoviště má velmi dobrou věkovou a kvalifikační strukturu, kvalitní je i vědecko-výzkumná a publikační činnost. V rámci studijního programu existuje dostatek výzkumných projektů a grantů. Ocenit lze rozsáhlou zahraniční spolupráci, včetně zahraničních studijních cest doktorandů (byť pouze studentů prezenční formy). Rozsáhlá je i institucionální spolupráce uvnitř Masarykovy univerzity (s Přírodovědeckou fakultou, Fakultou sociálních studií, Poradenským a kariérním centrem MU).

Z 30 disertací jich 22 vedou pracovníci s plným pracovním úvazkem na fakultě a bez dalšího působení na jiných institucích, z toho 6 disertací (27 %) vedou docenti a 16 disertací vedou školitelé Ph.D.; 8 disertací vedou školitelé (prof., doc.) s podstatným úvazkem mimo ČR. Obhájené disertace vedli především školitelé s podstatným úvazkem mimo ČR. Mezi školiteli jsou uvedeni 2 pracovníci bez pracovního vztahu k fakultě (nemají disertace).

Obhájené disertační práce z hlediska kvality odpovídají obvyklým standardům, témata a zpracování jsou propojena s výzkumnými projekty řešenými na pracovišti.

DSP Historické vědy

FF MU zastřešuje přední historická pracoviště v ČR. Rozsah jejich vědeckého zájmu je velmi široký, sahá od dějin starověku, středověku přes novověk až po dějiny 20. století. Lze sledovat výrazné zaměření na sociální a širěji pojaté společenské (sociokulturní) dějiny.

V rámci DSP je uskutečňováno šest oborů – *Archeologie*, *Dějiny starověku*, *Etnologie*, *Historie – české dějiny*, *Historie – obecné dějiny*, *Pomocné vědy historické*. Struktura studia a nabídka předmětů se částečně prolínají (např. obecné či české dějiny).

Garanti jednotlivých oborů s výjimkou *Pomocných věd historických* odpovídají standardům AK pro garanci (u *Pomocných věd historických* nemá garant plný úvazek na MU).

Obory a jejich vědecké kvality a personální zabezpečení je nutné posuzovat i v souvislosti s velikostí oborů. Mezi největší obory z hlediska počtu studentů patří *Archeologie*, *Historie – české dějiny* (více než 50 řešených prací), *Historie – obecné dějiny a Etnologie* (20-30), *Pomocné vědy historické* (7), *Dějiny starověku* (4).

Vědecká a výzkumná činnost promítnutá do výstupů (publikací) je v rámci DSP kvalitní, avšak v současnosti se projevuje obecně zhoršený přístup k výzkumným projektům a grantům. Za posledních pět let obor *Archeologie* uvádí 4 A-granty, *Historie – české dějiny* 4 A-granty (z toho dva aktuální), *Historie – obecné dějiny* 4 granty GAČR, *Pomocné vědy historické*, v rámci *Etnologie* se za posledních pět let řešil 1 grant GAČR, 2 granty GAAVa 2 granty Ministerstva kultury. Tyto a další obory jsou zapojeny do výzkumného záměru fakulty, který v některých případech pokrývá dominantní související výzkumnou činnost.

Personální zabezpečení programu je celkově odpovídající.

Zřetelná je nevyváženost zatížení jednotlivých školitelů: *Archeologie* – jeden školitel 21 doktorandů vzbuzuje pochybnosti o fyzické zvladatelnosti či odpovídající kvalitě školení. V oborech, *Historie – české dějiny*, *Historie – obecné dějiny* jsou společní školitelé, jeden školitel má 13 disertací na obecných dějinách a 6 na českých dějinách, školitel zaměstnaný na dohodu vede 7 doktorandů, u *Pomocných věd historických* není 70 % školitelů habilitováno, což je sice částečně ovlivněno specifikou oboru, avšak pracovníci muzeí a archivů se mohou na školení podílet rolí odborných konzultantů, zatímco kvalitu práce z hlediska koncepce, teoretického vymezení problému a metodologie jeho řešení by měl vést domácí habilitovaný pracovník, v *Etnologii* jedna školitelka vede 11 disertací. U nového oboru *Dějiny starověku* bude záležet na tom, zda se podaří profilovat jej ve smyslu interdisciplinárního přístupu směrem k filologii, jak se předpokládá, což by jistě zdůvodňovalo jeho existenci, či zda by bylo vhodnější jej sloučit s oborem *Historie – obecné dějiny*.

Kvalita obhájených prací až na výjimky odpovídá obvyklým standardům, některé práce jsou vynikající. Obecně lze konstatovat, že práce přináší nové poznatky, reflektují zahraniční badatelské trendy. Je nutné více sledovat, aby práce uváděly výchozí hypotézu a použitou metodiku výzkumu. U oboru *Pomocné vědy historické* by bylo vhodné prohloubit i rozbor stavu bádání. V oboru *Dějiny starověku* vzhledem k akreditaci v roce 2009 neproběhla dosud žádná obhajoba disertační práce. Kvalita posudků prací je odpovídající, jen výjimečně lze narazit na slabší posudky. Mezi oponenty převažují docenti a profesori, nehabilitovaní pracovníci je výjimečně, ale vždy renomovaní odborníci.

Požadavky na publikace studentů a jejich další povinnosti nejsou specifikovány, pozitivně lze hodnotit „doktorská čtení“ a tzv. hostovské přednášky, zapojování studentů do výzkumů.

Podmínky pro studium a vědeckou práci jsou kvalitní, u oboru *Archeologie* lze ocenit dvě dobře vybavené výzkumné základny pro terénní výzkum (Těšetice na Znojemsku a Břeclav – Pohansko).

Mobilita studentů není příliš vysoká, cca kolem 10 %, vyšší u *Historie – obecné dějiny*, nižší u *Historie – české dějiny*; *Etnologie* a *Dějiny starověku* mobilitu studentů neuvádějí; *Archeologie* a *Pomocné vědy historické* pouze mají studentskou mobilitu velmi nízkou.

DSP Obecná teorie a dějiny umění a kultury

Obecná teorie a dějiny umění a kultury na FF MU představuje velmi rozvinutý doktorský program, který se dělí na čtyři obory – *Estetika*, *Hudební věda*, *Teorie a dějiny divadla, filmu a audiovizuální kultury*, *Teorie a dějiny umění*. Celkově lze konstatovat velmi kvalitní a vysokou úroveň studia v oborech tohoto programu.

Garanti jednotlivých oborů odpovídají standardům AK pro garance studijních programů.

Oborové komise jsou personálně obsazeny renomovanými osobnostmi jednotlivých oborů, externí členové se rekrutují z Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, Vysokého učení technického v Brně, Univerzity Karlovy v Praze, Divadelního ústavu Praha, Akademie věd České republiky, Národního památkového ústavu, Univerzity Palackého v Olomouci atd. Obor *Hudební věda* má mezi externisty i odborníky ze zahraničních univerzit (Universitát Wien, New York University, University of London).

Personální zabezpečení vykazuje určitou nevyrovnanost zátěže školitelů a v některých oborech i z hlediska věkové struktury. Pro rozvoj oborů bude nezbytné více podporovat habilitace mladších pracovníků. V oboru *Estetika* 8 prací z 11 doktorandů vede jeden školitel (profesor), 3 doktorandy nehabilitovaný pracovník s perspektivou habilitace. Na oboru *Teorie a dějiny divadla, filmu a audiovizuální kultury* jen třetinu prací vedou pracovníci s plným pracovním úvazkem na fakultě. V oboru *Teorie a dějiny umění* pracovník, který nemá uvedený pracovní poměr s fakultou, vede dokonce 7 prací; rozdílná je zátěž školitelů (nejvíce vedených prací jedním školitelem je v tomto oboru 13). V oboru *Hudební věda* jeden školitel vede 21 prací (a k tomu ještě školí jednoho studenta v jiném oboru). Publikační aktivita u některých školitelů je nedostatečná.

Související vědecká a výzkumná činnost odpovídá obvyklým standardům. Pracoviště se podílejí na řešení výzkumných projektů a grantů. V oboru *Estetika* je řešen 1 A-grant za posledních pět let (aktuální GAČR), v oboru *Teorie a dějiny divadla, filmu a audiovizuální kultury* 5 A-grantů, *Teorie a dějiny umění* 4 granty, *Hudební věda* 4 granty. Doktorandi jsou zapojeni do preferovaného týmového výzkumu fakult. Tematické zaměření výzkumných projektů jednotlivých pracovišť (ústavů) je orientováno především historicky a historicko-esteticky.

Obhájené disertační práce z hlediska kvality odpovídají obvyklým standardům. Dokumentace u všech předložených prací splňuje požadavky zákona i studijního a zkušebního řádu. Posudky disertačních prací jsou zpracovány věcně a zodpovědně, obvyklým standardům odpovídá rovněž složení komisí pro obhajoby a volba oponentů. Tematika disertací naplňuje a respektuje rámec jednotlivých oborů. Tematické zaměření jednotlivých individuálních projektů je v souladu s tematickým zaměřením výzkumné činnosti jednotlivých ústavů.

Studenti jsou povinni publikovat, vynikající disertační práce bývají publikovány jako celek.

Mobilita studentů je celkově nízká, v oboru *Estetika* se týká cca 15 procent studentů (byť mezi povinnosti studentů patří semestrální pobyt v zahraničí), v oboru *Teorie a dějiny divadla, filmu a audiovizuální kultury* necelých 10 procent, v oborech *Teorie a dějiny umění* a *Hudební věda* je mobilita velmi nízká.

DSP Filozofie

V rámci DSP jsou uskutečňovány tři obory – *Filozofie*, *Religionistika*, *Teorie a dějiny vědy* (do srpna 2011 byl akreditován také obor *Teorie a dějiny vědy a kultury* se standardní dobou studia 3 roky).

Garanti oborů odpovídají standardům AK na garanci studijních programů, s výjimkou oboru *Religionistika*, kde garant nemá pracovní poměr v rozsahu plného úvazku na MU. Složení oborových komisí odpovídá obvyklým standardům.

Související vědecká a výzkumná činnost je dostatečná. Pracoviště řeší výzkumné projekty a granty s odpovídajícím tematickým zaměřením – v oboru *Filozofie* se za poslední období řešilo 5 A-grantů, v oborech *Religionistika* a *Teorie a dějiny vědy* shodně 4 A-granty.

Výraznější nedostatky jsou zjevné v personálním zabezpečení DSP. U oboru *Filozofie*, který je ze tří uskutečňovaných oborů personálně zabezpečen nejlépe, spadá výrazná většina školitelů do kategorie docent/profesor, zátěž je poměrně vyrovnaná (největší počet vedených disertací je 8), věková struktura v zásadě dává předpoklady rozvoje. U oboru *Religionistika* je

profilovým školitelem s plným úvazkem na MU pouze 1 pracovník; 7 školitelů nemá habilitaci (pouze v kategorii Ph.D.), tito školitelé vedou celkem 10 disertační prací.

Kvalita disertačních prací není zcela uspokojivá. V kontrolovaných pracích se projevila popisnost a malá analytičnost, jež byla většinou zřejmá již i z formulace záměru prací (například „cílem práce je popsat...“); tato popisnost se pak odráží v závěrech prací, které jsou spíše jen shrnutím předchozích kapitol, což není u disertačních prací vyhovující. Ani rozsah textu vždy neodpovídal běžným zvyklostem. Přestože studijní program *Filozofie* je z metodologického hlediska specifický, bylo by vhodné více hlídat vědecký charakter disertačních prací. Nejzávažnější, tj. i formální, nedostatky byly nalezeny u některých prací z oboru *Religionistika* – chyběl rozbor metodiky práce, chyběl úvod či závěr, nebyla formulována hypotéza či výzkumná otázka. Tyto nedostatky ukazují na nedostatečnou práci školitele i příslušné komise pro obhajoby prací.

Pokud jde o výběr oponentů, velmi často nastal případ, kdy ani jeden z oponentů nebyl habilitovaný (jen Ph.D.). I když ne vždy lze nalézt habilitovaného odborníka na specifická témata religionistiky, stačí jeden odborník na dané téma a habilitovaný pracovník se širším záběrem, který je většinou schopen vhodně zhodnotit teoretické vymezení i metodologickou stránku věci. Právě uvedené nedostatky u některých prací z tohoto oboru mohou být částečně způsobeny i nedostatečně kvalitním výběrem či zkušenostmi oponentů. Navíc i kritické připomínky některých oponentů se nedostatečně promítly do výsledků obhajoby.

Mobilita studentů je nízká – v oboru *Filozofie* cca 5 % studentů, *Religionistika* cca 10 % studentů a u oboru *Teorie a dějiny vědy* není údaj o výši mobility uveden.

DSP Filologie

V DSP je uskutečňováno 20 studijních oborů – *Anglický jazyk, Česká literatura, Český jazyk, Klasická filologie, Latinská medievistika, Literární komparatistika, Literatury v angličtině, Německá literatura, Německý jazyk, Novořecký jazyk a literatura, Obecná jazykověda, Paleoslovenistika a slovanské jazyky, Polská literatura, Románské jazyky, Románské literatury, Ruská literatura, Ruský jazyk, Srovnávací indoevropská jazykověda, Teorie a dějiny slovanských literatur, Teorie areálových studií*. Široké spektrum filologických oborů na jedné straně ukazuje na široký záběr fakulty, lidský i vědecký potenciál, na straně druhé ovšem v některých případech vede ke zbytečnému tříštění struktury akreditovaných činností, zjevnému překrývání personálního zabezpečení (působení jednotlivců v několika doktorských oborech nejen jako vyučujících, ale jako školitelů). Extenzivní rozvoj oborů nebyl doprovázen vytvářením ucelené koncepce rozvoje filologických oborů, promyšlenou podporou vnitřního personálního rozvoje mladých pracovníků (v programech působí jen velmi málo mladších habilitovaných pracovníků). Zřetelným nedostatkem mnoha oborů je nepřilíš perspektivní věková struktura vyučujících a školitelů a nepřilíš vysoká výzkumná činnost pracovníků (negativně působí především nedostatek garantů a projektů, což ovšem je obecně problémem filologických oborů). Dochází tak k tříštění sil; výrazné vědecké osobnosti se ztrácejí v mnoha dílčích úkolech a projektech, ve školení značného počtu doktorandů v různých malých oborech.

Výsledkem roztržitosti oborů je i to, že garanti DSO neodpovídají standardům AK na garanci studijních programů v 11 oborech: *Literární komparatistika, Ruská literatura, Polská literatura, Teorie a dějiny slovanských literatur, Teorie areálových studií* (garant je společný), *Klasická filologie a Latinská medievistika* (garant je společný a ještě ve věku, který neskýtá perspektivu rozvoje oborů), *Anglický jazyk* (garant nemá plný pracovní úvazek na MU), *Německý jazyk* (garant nemá plný pracovní úvazek na MU a ještě ve věku, který neskýtá perspektivu rozvoje oboru), *Románské jazyky* (garant nemá plný pracovní úvazek na MU),

Novořecký jazyk a literatura (garant nemá plný pracovní úvazek na MU a ještě ve věku, který neskýtá perspektivu rozvoje oboru).

Složení oborových rad v zásadě odpovídá obvyklým standardům. U oboru *Česká literatura* lze doporučit snížit počet členů, posílit zastoupení mladších habilitovaných členů a omezit počet členů jen s Ph.D. či dokonce jen s PhDr.

Značně nevyrovnaná mezi jednotlivými obory je vědecká výzkumná činnost. Pracoviště zajišťující filologické obory mají problém se získáváním výzkumných projektů a grantů, tento stav se postupně ještě zhoršuje. U společenskovědních oborů však jde do značné míry o obecný trend. Přesto u většiny oborů pracoviště řešila za sledované období výzkumné granty. Žádné samostatné výzkumné granty neměly za pět let obory *Paleoslovenistika a slovanské jazyky*, *Ruský jazyk*, *Teorie areálových studií*. Publikační činnost je u některých oborů výborná, u jiných spíše nevyrovnaná.

Personální zabezpečení oborů není zcela optimální. Ve všech oborech působí vysoké procento školitelů, kteří nemají pracovní právní vztah k fakultě, vysoké procento školitelů, kteří mají pouze Ph.D. Školitelé působí často ve více oborech, čímž se v některých případech neúnosně navyšuje počet vedených prací, z hlediska hodnocení kvality oborů je situace dost nepřehledná. Při bližším zkoumání se zdá, že ve většině případů existuje kvalitní jádro školitelů a badatelů výrazně spjatých s pracovištěm, často sice s nevyrovnanou věkovou strukturou (chybějící mladší habilitovaní pracovníci), ale s šancí na habilitaci u střední generace Ph.D. To, co vytváří nepříznivý efekt, je pravděpodobně přehnaně vysoký počet doktorandů, na něž vlastní síly již nestačí, a proto se jako školitelé na některých oborech objevují ve větším počtu externisté.

Přestože jde zjevně o obory, které se opírají o kvalitní odborníky, je velmi nepřehledná situace na oborech *Obecná jazykověda* a *Srovnávací indoevropská jazykověda*. Jediný aktivní školitel oboru *Srovnávací indoevropská jazykověda* (2 obhájené práce, 8 vedených prací v současnosti) je ovšem garantem oboru *Obecná jazykověda*, kde vede 2 práce. Další školitelka uváděná pro obor *Srovnávací indoevropská jazykověda* nemá v tomto oboru v současnosti žádné doktorandy, ale vede 4 disertační práce v *Obecné jazykovědě*.

Podobně nejasná situace je v oborech *Literární komparatistika*, *Ruská literatura*, *Polská literatura*, *Teorie a dějiny slovanských literatur*, *Teorie areálových studií*.

Zjevné jsou problémy z hlediska věkové struktury vyučujících a školitelů. V oboru *Klasická filologie* vedou 9 disertací z 11 pracovníci ve věku nad 70 let. Obdobná situace je u *Latinské medievalistiky*, kde 6 disertací z 8 vede školitel ve věku 75 let, jednu práci školitel ve věku takřka 85 let, jednu práci školitel ve věku 72 let. Dva uvedení školitelé (v kategorii profesor), v současnosti bez doktorandů, nemají odbornost ani publikace pro středověkou latinu. V mladším věku v příslušném oboru působí dvě docentky, ty však v současnosti nevedou žádné doktorandy.

Nepříliš příznivá personální situace u oboru *Novořecký jazyk a literatura*, v němž 3 ze 4 disertací vede vyučující ve vysokém věku, má určitou perspektivu řešení. V oboru působí v rozsahu plného úvazku na MU docentka a dvě mladší pracovnice v kategorii Ph.D. s perspektivou habilitace.

Nedostatečné personální zabezpečení je v oboru *Paleoslovenistika a slovanské jazyky*, který je nový a prochází teprve jistou strukturací. V tomto oboru působí jediný docent, ostatní pracovníci školí a přednášejí i v dalších filologických oborech (počty doktorandů se načítají k nepřehlednosti). DSO *Paleoslovenistika a slovanské jazyky* nemá vlastní výzkumnou základnu. Nikdo ze školitelů (ostatní pracovníci DSO nejsou uvedeni) se odborně nespécializuje na paleoslovenistiku. Slovanskými jazyky, k nimž publikují školitelé (polština, ruština), se zabývají specializované DSO. Bylo by vhodné v rámci zpracovávané koncepce si

vyjasnit jádro pracovníků, kteří budou daný obor rozvíjet, tj. budou se na něj orientovat i z hlediska odborného výzkumu a publikačních zaměření.

Z hlediska perspektivy dalšího rozvoje oboru by měla fakulta vnímat situaci personálního zabezpečení u oboru *Český jazyk*. Z 19 školitelů jsou pouze 2 profiloí pracovníci s plným úvazkem mladší 60 let a pouze 1 mladší pracovník s plným úvazkem s Ph.D. s perspektivou brzké habilitace. Obdobná situace je i u oboru *Česká literatura*. V této chvíli chybějí mladší habilitovaní pracovníci. I když tři školitelé v kategorii Ph.D. mají pravděpodobně vyhlídku na brzkou habilitaci, současný stav není dobrý: 13 prací vedou školitelé nad 65 let, z toho 8 prací školitelé nad 80 let.

V oboru *Německá literatura* kromě garanta (74 let, vede 10 prací) nemá žádný ze školitelů habilitaci. Obdobně problematická je situace na oboru *Románské jazyky*, kde 6 ze 14 disertací vede profesor ve věku 79 let s malým úvazkem na MU, 5 ze 14 disertací vedou školitelé v kategorii Ph.D., 1 školitel pouze PhDr., což by v zásadě nemělo být přípustné. Perspektiva je v dohledné době u tří Ph.D., kteří by měli projít habilitačním řízením.

V oboru *Literatury v angličtině* je méně rozvinutá publikační činnost (chybí například zastoupení literatury britských ostrovů). Obor má však možnou perspektivu rozvoje v případě úspěšných habilitací mladších pracovníků. V oboru *Německý jazyk* v současnosti fakticky působí pouze 1 habilitovaný školitel, který má ovšem zároveň vysoký úvazek na jiném pracovišti. Obdobně jako u *Literatur v angličtině* existuje i v tomto oboru perspektiva rozvoje v případě úspěšných habilitací mladších pracovníků. V oboru *Románské literatury* celkové personální zabezpečení tvoří jeden profesor (vede 11 prací) a jeden docent v produktivním věku na plný úvazek na MU. Budoucí rozvoj oboru mohou zaštitit 4 pracovníci v kategorii Ph.D. s perspektivou habilitací působící na MU na plný úvazek.

Kvalita disertačních prací ve většině oborů v zásadě odpovídá obvyklým standardům. Podobně jako v nefilologických oborech je nutné věnovat větší pozornost kvalitě prací, zejména formulování hypotézy, rozboru stavu bádání, metodiky atd. Výraznější nedostatky (popisnost, chybějící hypotézy a základní badatelské otázky) byly zjištěny u prací obhájených v oboru *Ruská literatura*. Problematická jsou témata disertačních prací v oboru *Teorie areálových studií*, většinou se jedná se o běžná komparativní lingvistická nebo literárněvědná (literárněhistorická) témata. Otazníky vyvolává i jediná obhájená práce v daném oboru.

V některých oborech se klade důraz na kvalitu posudků disertačních prací (včetně posudků zahraničních oponentů, což na českých vysokých školách nebývá běžným standardem), v jiných ale převažuje spíše povrchní hodnocení oponentů.

Mobilita studentů je obecně dosti nízká. Vzhledem k lingvistickým a literárněvědným oborům, u nichž se předpokládá přímý kontakt badatele se zkoumaným jazykovým prostředím, se jedná o velmi negativní stav a fakulta by měla tomuto problému věnovat větší pozornost. Studenti sice vyjíždějí na mezinárodní konference, ale dlouhodobější pobyt to nenahrazuje.

Závěry a doporučení

Již samo množství akreditovaných doktorských programů dokládá, že FF MU patří mezi vědecky rozvinutá pracoviště. V 6 studijních programech je uskutečňováno 37 studijních oborů rozdílné velikosti a vědeckého potenciálu, což vede k jisté roztržitosti, která se mnohdy projevuje i v kvalitě výstupů. Otázka je, zda by nebylo vhodné v některých případech zvažovat sloučení, a dosáhnout tak lepšího synergického efektu. Z hlediska zaměření výuky a nabízených předmětů, výzkumného zaměření a personálního zabezpečení se některé obory překrývají, což je logické a prospěšné, ale v některých případech posiluje otazník nad nutností je udržovat v samostatné podobě.

Při hodnocení jednotlivých programů a oborů byly identifikovány některé společné problémy, které by bylo vhodné řešit na úrovni vedení fakulty. Jde o nevyrovnanou zátěž jednotlivých školitelů (u některých neúměrně vysoký počet vedených disertací) a velké množství školitelů, kteří nemají výraznější vztah k MU. Ne vždy je propojena vědecká činnost s tématy disertačních prací, u některých oborů převažuje přílišná popisnost prací, nespecifikované jsou nároky na kvalitu oponentů disertačních prací (minimálně jeden oponent by měl být habilitovaný) a kvalitu posudků.

Vedení studijní dokumentace odpovídá běžným standardům. Kvalita disertačních prací má rozdílnou úroveň (mezi studijními obory i v rámci oborů), vyskytují se jak práce vynikající, tak práce na hranici obhajitelnosti, ale celkově je kvalitu prací možné hodnotit jako velmi dobrou. Nevyrovnaná je publikační činnost doktorandů, a to jak z hlediska množství a kvality. Mobilita studentů je celkově velmi nízká.

Obecná doporučení pro fakultu:

- Promyslet koncepci doktorského studia, zrevidovat strukturu studijních oborů, zvážit, zda spojením některých oborů by se nedosáhlo efektivnějšího řízení doktorských oborů a kvalitnějšího personálního a vědeckého zázemí.
- Vyřešit garance u všech studijních oborů habilitovanými pracovníky v souladu se standardy AK, řešit problém v souvislosti s efektivnějším vymezením a spojováním oborů.
- Klást větší důraz na získávání externích výzkumných projektů a grantů (dle možností oborů i zahraničních).
- Řešit nevyrovnanou zátěž jednotlivých školitelů (neúměrně vysoký počet vedených disertací u některých školitelů).
- Odborníky z jiných pracovišť, zejména bez habilitace, využívat spíše jako konzultanty. Množství doktorandů by mělo odpovídat kapacitě pracoviště, tj. zejména pracovníkům na plný úvazek, případně na významnější částečný úvazek. Školitel působící na dohodu by měl být spíše (dobře zdůvodněnou) výjimkou.
- Sledovat dostatečné propojení vědecké činnosti s tématy disertačních prací.
- Klást důraz na kvalitu prací, upřesnit nároky na kvalifikaci oponentů disertačních prací (minimálně jeden oponent by měl být habilitovaný v daném oboru, byť nemusí být specialista na danou otázku, jde o hlubší teoretické zakotvení disertačních prací) a kvalitu posudků.
- U všech oborů formulovat závazné povinnosti doktorandů z hlediska množství a kvality publikací (s ohledem na specifika jednotlivých studijních programů).
- Zlepšit zahraniční mobilitu studentů doktorského studia, zejména z hlediska dlouhodobějších pobytů na zahraničních pracovištích.
- Vytvářet podmínky pro habilitace mladých pracovníků. Zvláště u některých studijních oborů, vzhledem k výrazně neperspektivní věkové struktuře habilitovaných pracovníků, soustředit síly na výchovu mladších pracovníků a jejich přípravu na habilitaci.

Závěry k akreditaci studijních programů:

AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorských studijních oborů „Literatury v angličtině“ a „Novořecký jazyk a literatura“ na 6 let.

Kontrola plnění závěrů a doporučení:

AK žádá předložit do konce března 2012 opatření, která fakulta přijala, koncepci doktorského studia (zejména v programu Filologie) a přehled všech garantů studijních oborů, včetně jejich odborného životopisu.

AK žádá u doktorského studijního oboru „Literatury v angličtině“ předložit v červnu 2013 kontrolní zprávu o personálním zabezpečení a publikační činnosti, včetně informace o realizovaných či rozběhlých habilitacích od roku 2012.

AK žádá u doktorského studijního oboru „Novořecký jazyk a literatura“ předložit v červnu 2014 kontrolní zprávu o personálním zabezpečení a publikační činnosti, včetně informace o realizovaných či rozběhlých habilitacích od roku 2012.